

ks. Dawid Lebowa

Katechetyczny wymiar pielgrzymek parafialnych

The catechetical dimension of parish pilgrimages

Summary

The article presents selected catechetical dimensions in relation to parish pilgrimages. The biblical, liturgical, moral and ecclesial dimensions shown in turn demonstrate the need for catechesis at each stage of the pilgrimage. The presence of catechesis on the pilgrimage route is essential, as it makes it possible to deepen faith and clarify key issues related to a holy place such as a shrine and liturgical celebrations. It can address a variety of issues, such as the importance of the word of God, Christian morality, liturgy and the Church as a community of God's people. Through catechesis, pilgrims can better understand the spiritual meaning of the journey and participate in liturgical celebrations and rituals with greater awareness, which contributes to the spiritual growth of faith. This article addresses pilgrimage through the lens of catechetical dimensions, thus drawing attention to the need for well-conducted catechesis for pilgrims to holy places.

Key words: catechesis, catechetical dimensions, pilgrimage, parish

Podjęmując refleksję nad ideą pielgrzymowania oraz jej katechetycznym wymiarem, należy najpierw ukazać rolę katechezy w Kościele oraz wskazać jej wymiary. Kolejnym krokiem będzie ukazanie fenomenu chrześcijańskiego pielgrzymowania. Biorąc pod uwagę jej biblijną genezę oraz duszpasterskie znaczenie zostanie omówiony wymiar katechetyczny w czterech odsłonach: biblijnym, liturgicznym, moralnym i eklesjalnym.

Papież Jan Paweł II w adhortacji apostolskiej *Catechesi tradendae* wyjaśnia, że „katecheza jest wychowaniem w wierze dzieci, młodzieży i dorosłych, a obejmuje przede wszystkim nauczanie doktryny chrześcijańskiej, przekazywane na ogół w sposób systematyczny i całościowy, dla wprowadzenia wierzących w pełnię życia chrześcijańskiego (CT 18). Katechetyczne wychowanie w wierze, nauczanie doktryny oraz wprowadzenie w życie chrześcijańskie koreluje z wieloma duszpasterskimi działaniami Kościoła. Jednym z nich jest pielgrzymowanie do miejsc kultu religijnego. Sama idea jest znana w wielu religiach i kulturach, a przejawia się poprzez nawiedzanie miejsca świętego co określamy mianem pielgrzymowania. Pielgrzymować można indywidualnie lub w zorganizowanej grupie pątników, pieszo bądź za pomocą środków transportu¹. Pielgrzymka jest fizycznym nawiedzeniem sanktuarium związanego z osobą Chrystusa, Matki

¹ Cz. Krakowiak, *Sanktuaria i pielgrzymki*, Lublin 2016, s. 7.

Bożej lub świętych. W duchowym sensie jest drogą do Boga, momentem rozwoju wiary dokonywanym poprzez pogłębioną katechezę². Najbardziej znanymi sanktuariami na świecie, do których rocznie pielgrzymują miliony wiernych należy zaliczyć Ziemię Świętą, Rzym, Lourdes i Fatimę, w Polsce na pierwszym miejscu znajdują się Jasna Góra, Licheń, Gietrzwałd, Kraków-Łagiewniki, Kalwaria Zebrzydowska³. Warto podkreślić, że na Jasną Górę co roku pieszo pielgrzymują wierni z całej Polski, wśród których obecna jest liczna grupa młodzieży⁴. Uprzywilejowanym miejscem organizacji pielgrzymek jest parafia. Wspólnota Ludu Bożego zorganizowana w strukturze parafii jest miejscem gdzie dokonuje się wychowanie do wiary, która jest fundamentem każdej wspólnoty religijnej. Skoro pielgrzymka jest organizowana z potrzeb religijnych, parafia wydaje się najodpowiedniejszym miejscem jej przygotowania i doświadczenia wspólnoty⁵.

W oparciu o podstawowe wymiary katechezy, jakimi są biblijny, liturgiczny, moralny oraz eklezjalny, zostanie ukazany katechetyczny wymiar pielgrzymki jako szczególnej formy w prowadzeniu człowieka do osobistego spotkania i komunii z Chrystusem.

1. Wymiar biblijny

Pismo Święte stanowi źródło teologicznego wyjaśnienia pielgrzymki i pielgrzymowania. Biblia jest pełna opowieści o pielgrzymkach ludu Bożego, począwszy od wędrówki Abrahama, przez pielgrzymki Izraelitów do Jerozolimy aż po pielgrzymki apostołów w czasach Nowego Testamentu. Te historie nie tylko ukazują ludzkie poszukiwanie Boga, ale także wskazują na głęboki związek między pielgrzymką a duchowym wzrostem. Przykładem może być pielgrzymowanie uczniów do Emaus, kiedy spotkali zmartwychwstałego Jezusa i doświadczyli ożywienia swojej wiary (Łk 24, 13-35)⁶. *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii* na pierwszym miejscu ukazują pielgrzymki Abrahama, Izaaka i Jakuba do Sychem, Betel i Mamre oraz do Ziemi Obiecanej. *Księga Wyjścia* opisuje wyprowadzenie Izraelitów z niewoli egipskiej, pustynną wędrówkę oraz dotarcie do góry Synaj, co nosi znamiona pielgrzymki. Miejsce zawarcia przymierza Boga z człowiekiem, jakim jest góra Synaj posiada cechy sanktuarium, do którego zmierza naród wybrany⁷. Izraelici kilka razy w roku, w okresie wielkich świąt, pielgrzymowali do świątyni jerozolimskiej na modlitwę. W *Nowym Testamencie* Jezus także stosował się do tego zwyczaju pielgrzymując wraz z Józefem i Maryją, a później już jako dorosły mężczyzna, do Jerozolimy (por. J 11, 55-56)⁸.

Idea odbywania pielgrzymek znana jest już od wieków i zawsze łączy się ściśle z określonym celem, jakim jest odwiedzenie miejsca powszechnie uważanego za święte. Biblijny wymiar katechezy nieprzypadkowo zostaje wymieniony jako pierwszy. Katecheza w swych początkach była rozpowszechnioną formą nauczania w Kościele pierwotnym, kierowaną do wierzących w Chrystusa, a świadczą o tym

² Por. S. Kowalczyk, *Antropologiczno-aksjologiczny sens religijnych pielgrzymek*, w: *Aksjologia turystyki*, red. Z. Dziubiński, Warszawa 2006, s. 134.

³ Por. tamże, s. 130.

⁴ Por. P. Goliszek, *Katechetyczne funkcje pielgrzymki maturzystów*, „Roczniki Pastoralno-Katechetyczne” 2012, t. 48, nr 4, s. 207.

⁵ Por. R. Kamiński, „Parafia”. *Przemiany w strukturze i funkcjach parafii*, Siedlce 2023, s. 85-93.

⁶ Cz. Krakowiak, *Sanktuarium...*, dz. cyt., s. 106.

⁷ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, „*Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii*”. *Zasady i wskazania* [dalej DPLL], 280.

⁸ Por. S. Kowalczyk, *Antropologiczno-aksjologiczny sens...*, dz. cyt., s. 129.

kolejne wersety biblijne (por. Dz 18,25; Łk 1,1-4; Rz 2,18; 1 Kor 14, 19; Ga 6,6)⁹. Po przedstawieniu biblijnych podwalin pielgrzymowania można przejść do istoty zagadnienia. W odniesieniu do pielgrzymki wymiar biblijny występuje na każdym jej etapie. Słowo Boże jest rozważane nie tylko w czasie liturgii Mszy św., ale również może być proklamowane w innym czasie i okolicznościach, które sprzyjają pogłębieniu wiary. Posynodalna adhortacja apostolska *Verbum Domini* stwierdza: „Ojcowie synodalni wezwali wszystkich duszpasterzy do sprawowania w powierzonych im wspólnotach nabożeństwa Słowa. (...) zachęcają ponadto do celebracji słowa Bożego również przy okazji pielgrzymek, szczególnych świąt, misji ludowych, dni skupienia, specjalnych dni pokuty” (VD 65). W tym miejscu należy przywołać *Dyrektorium o katechizacji*, które mówi, że miejsce Biblii w katechezie jest uprzywilejowane. Czerpie bowiem swoją treść ze słowa Bożego, które jest jej głównym źródłem. Ważne jest więc, aby objawione Słowo inspirowało katechezę oraz wszystkie wysiłki podejmowane w celu przekazywania i umacniania wiary¹⁰. Pielgrzymka ma charakter przeżyciowy. Niejednokrotnie wiąże się z wyrzeczeniem, poświęceniem i znoszeniem trudów na pątniczym szlaku. Rodzi w człowieku takie sprawności, które w zwyczajnych domowych warunkach byłyby niemożliwe do osiągnięcia w krótkim czasie. Uczy cierpliwości, uprzejmości, wzajemnego szacunku i dobroczynnej miłości. Jest to możliwe dzięki permanentnej katechezie biblijnej, która jako Dobra Nowina o Jezusie odwołuje się do miłości Boga i bliźniego oraz wyjaśnia, jak należy to nauczanie wcielać w życie¹¹.

2. Wymiar liturgiczny

Jednym z podstawowych źródeł katechezy jest liturgia. Sobór Watykański II w konstytucji o liturgii świętej stwierdza: „(...) liturgia jest szczytem, do którego zmierza cała działalność Kościoła, i źródłem, z którego wypływa cała jego moc. Z liturgii, a zwłaszcza z Eucharystii, jako ze źródła, spływa na nas łaska i z największą skutecznością dokonuje się to uświęcenie ludzi w Chrystusie i uwielbienie Boga, do którego, jako celu, zmierzają wszelkie inne działalności Kościoła”¹². Konstytucja o liturgii świętej ukazuje wzajemne zależności pomiędzy liturgią i katechezą. Liturgia jest celem dla katechezy oraz wyznacza jej kolejne zadania stając się dla niej także źródłem¹³. Słusznie zauważa Andrzej Kiciński mówiąc, że związek między katechezą a liturgią nosi długą tradycję. Liturgia siedmiu sakramentów, a zwłaszcza Eucharystia, jest uprzywilejowanym miejscem katechezy¹⁴. *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii* stwierdza: „Celebracja Eucharystii jest szczytem i jakby punktem centralnym całego duszpasterstwa w sanktuarium” (DPLL 268). Można tym samym stwierdzić, że centrum każdej pielgrzymki stanowi sprawowana Msza Święta. Sanktuarium oraz miejsca szczególnej czci oddawanej Bogu, sprzyjają modlitwie indywidualnej oraz wspólnotowej. Podczas

⁹ Zob. J. Kudasiewicz, *Wymiar biblijny*, w: *Podstawowe wymiary katechezy*, red. M. Majewski, Kraków 1991, s. 7-12.

¹⁰ Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Dyrektorium o katechizacji* [dalej DOK], 91.

¹¹ Por. K. Gałan *Znaczenie pielgrzymki w katechetycznej posłudze Kościoła*, w: „*Nawiedzić dom Matki*”. 25 lat pielgrzymowania maturzystów lubelskich na Jasną Górę, red. R. Lis, P.T. Goliszek, K. Gałan, Lublin 2009, s. 61.

¹² Sobór Watykański II, *Sacrosanctum concilium*, 10.

¹³ J. Czerkawski, *Liturgiczny wymiar katechezy*, w: *Katecheza w swoich podstawowych wymiarach*, red. tenże, Kielce 2013, s. 41-42.

¹⁴ Zob. A. Kiciński, „*Związek małżeński*” katechezy z liturgią, w: „*Współczesna katecheza liturgiczna*”. *Liturgia w katechezie i szkolnym nauczaniu religii*, red. A. Offmański, Szczecin 2010, s. 73-89.

pielgrzymki parafialnej wierni mają możliwość doświadczyć bycia we wspólnocie Kościoła powszechnego, gdzie zgromadzeni są pątnicy z różnych wspólnot oraz krajów¹⁵. *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii* wskazuje, aby zwrócić szczególną uwagę na czas oraz godne sprawowania Eucharystii. Msza Święta dla grupy pielgrzymów powinna być celebrowana bez pośpiechu. W przypadku wielu grup pielgrzymkowych powinno sprawować się jedną Mszę Świętą dla wszystkich przybyłych, co pozwoli godnie przeżyć Eucharystię oraz ubogacić się doświadczeniem wspólnoty zgromadzonego ludu. Celebracja ta będzie również stanowić wyraz jedności i braterstwa całego Kościoła Chrystusowego (DPLL 267). Istotne jest wyjaśnianie kapłanom i wiernym organizującym pielgrzymki jaki jest sens wspólnotowej Eucharystii sprawowanej w koncelebrze z udziałem różnych grup pielgrzymów. Tego typu praktyka ukaże właściwą naturę Kościoła i Eucharystii¹⁶. Podczas pielgrzymki obok Eucharystii, najczęściej sprawowanym sakramentem jest sakrament pokuty i pojednania. Pielgrzymka stwarza dogodną okazję do odbycia spowiedzi. W szczególności w sanktuariach, gdzie panuje atmosfera modlitwy oraz jest duża liczba spowiedników, pielgrzymi chętnie korzystają z sakramentu pokuty, aby też w pełni móc uczestniczyć w Eucharystii. Niekiedy wielu pielgrzymów odbywa spowiedź generalną, czyli z całego życia. Istotne są również warunki zewnętrzne, w jakich odbywa się sakrament pokuty. W sanktuariach zazwyczaj znajdują się wydzielone miejsca, najczęściej w bocznych nawach kościoła lub oddzielnych pomieszczeniach, gdzie umieszczone są konfesjonały co pozwala na niezakłócanie sprawowania sakramentu. W czasie kilkudniowych pielgrzymek kapłan może poprowadzić nabożeństwo pokutne, w celu przygotowania penitentów do sakramentu pokuty¹⁷.

Ze względu na bogactwo zawartych w liturgii symboli oraz swoją strukturę, liturgia potrzebuje uprzedniej i towarzyszącej katechezy¹⁸. Celebracja innych sakramentów jest zazwyczaj rzadką praktyką z uwagi, że wierni przyjmują pozostałe sakramenty w swojej parafii. Zdarza się jednak, że w czasie pielgrzymki udzielany jest sakrament namaszczenia chorych lub sakrament małżeństwa¹⁹. Ten ostatni najczęściej ma miejsce w czasie pieszej pielgrzymki na Jasną Górę²⁰. Katecheza wychowuje do liturgii czyli przybiera zadania o charakterze mistagogicznym, w tym celu, aby sprawowane celebracje oraz ścieżka wiary były autentyczną odpowiedzią katechizowanego²¹. *Dyrektorium o katechizacji* wyróżnia pięć zadań katechezy: prowadzenie do poznania wiary, wtajemniczenie w sprawowanie misterium, formowanie do życia w Chrystusie, uczenie modlitwy, wprowadzenie do życia wspólnotowego (DOK 78-79). Pielgrzymka odpowiada tym zadaniom. Prowadzi do spotkania z Bogiem, rozwija wiarę i formuje do życia w pełni chrześcijańskiego oraz wprowadza w modlitwę i uczy życia we wspólnocie eklesjalnej. Katecheza i liturgia to dwie nierozdzielne rzeczywistości. Przygotowanie liturgiczne katechizowanych (pielgrzymów) powinno zajmować ważne miejsce w procesie formacyjnym. Katechizowany musi być świadomy wszystkich

¹⁵ Cz. Krakowiak, *Sanktuaria...*, dz. cyt., s. 56.

¹⁶ Tamże, s. 57.

¹⁷ Tamże, s. 60-61; „*Obrzędy pokuty*”. *Dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, dodatek II: *Wzory nabożeństw pokutnych*, Katowice 1996, s. 197-230.

¹⁸ Por. E. Alberich, „*Katecheza dzisiaj*”. *Podręcznik katechetyki fundamentalnej*, Warszawa 2003, s. 273.

¹⁹ Cz. Krakowiak, *Sanktuaria...*, dz. cyt., s. 64-65.

²⁰ *Wezmą ślub na pielgrzymce*, <https://lublin.gosc.pl/doc/6428050.Wezmą-slub-na-pielgrzymce>, dostęp online: 15.03.2024.

²¹ Por. E. Alberich, „*Katecheza dzisiaj*”..., dz. cyt., s. 273-274.

czynności wykonywanych w czasie liturgii, która ma stać się żywym spotkaniem ze Zmartwychwstałym Chrystusem²². *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii* wskazuje, że pielgrzymka to akt kultyczny oraz czas spotkania z Bogiem, przeżywany przez adorację w miejscu świętym, gdzie pielgrzym wypełnia akty liturgiczne i pobożności ludowej (DPLL 286). *Katechizm Kościoła Katolickiego* podaje, że pielgrzymka jest kontynuacją życia liturgicznego Kościoła, ale go w żaden sposób nie zastępuje, ze względu na to, że liturgia przewyższa wszelkie formy pobożności ludowej. Wynika stąd, że zadaniem pielgrzymki jest prowadzenie do liturgii (zob. KKK 1674-1675). Skoro liturgia jest uprzywilejowanym miejscem dla katechezy (por. KKK 1074), można stwierdzić, że katecheza w swoim wymiarze liturgicznym odbywa się w czasie pielgrzymki najpełniej w sprawowanych czynnościach liturgicznych (DOK 96). Oznacza to, że liturgia i katecheza są nierozłączne, a nawet wzajemnie z siebie czerpią. Adhortacja apostolska *Catechesi tradendae* wyjaśnia: „Katecheza z natury swej jest związana z całym sprawowaniem liturgii i sakramentów, gdyż właśnie w sakramentach, a zwłaszcza w Eucharystii, Jezus Chrystus działa najpełniej w celu przemiany człowieka” (CT 23).

3. Wymiar moralny

Dyrektorium ogólne o katechizacji pośród podstawowych zadań katechezy wymienia formację moralną jako pomoc w poznaniu osoby Chrystusa (por. DOK 22). W kolejnych punktach dokumentu jest mowa o tym, aby katechizowanym ukazać postawy Jezusa Chrystusa, w celu naśladowania i wejścia na drogę nawrócenia²³. Mowa jest więc o przyjęciu takiego kursu, aby zwrócić się ku Chrystusowi z istotnymi pytaniami żywymi. Nie chodzi tu o abstrakcyjne normy, ani o teoretyczne koncepcje, tylko o postawę chrystocentryzmu, opowiedzenie się za nauką płynącą z Ewangelii (por. CT 5-8). Dobitym przykładem jest pytanie postawione przez bogatego młodzieńca: „Nauczycielu dobry, co mam czynić, aby osiągnąć życie wieczne?” (Mk 10,17). Jest to pytanie stawiane przez ludzi wszystkich czasów, a rodzi się w wyniku przeżywanych trudności, poznawania świata i innych ludzi. Chrześcijanin zawsze stawia to pytanie nie wyłącznie sobie czy innym ludziom, ale samemu Chrystusowi, oczekując odpowiedzi²⁴. W pytaniu postawionym Chrystusowi: Co mam czynić? tylko pozornie chodzi o konkretne czyny, jakich trzeba dokonać. Chodzi w nim o to, kim człowiek ma być i jakim ma być. Błędem byłoby sprowadzenie moralności chrześcijańskiej do kodeksu samych wymagań. Nadrzędnym zadaniem katechezy w tym wymiarze jest przekonanie odbiorców do chrześcijańskiej wizji człowieka²⁵.

Moralny wymiar katechezy wiąże się nierozdzielnie z formacją sumienia. Sobór Watykański II w dekrecie o apostołstwie świeckich zwraca uwagę na swoje rozdarcie sumienia: „Człowiek świecki będąc jednocześnie wyznawcą wiary i obywatelem tego świata, winien się zawsze kierować w obydwu porządkach jednym sumieniem chrześcijańskim”²⁶. Formacja moralna pielgrzymów ma miejsce we wszystkich opisywanych katechetycznych wymiarach. Każdy z nich odznacza się swoją specyfiką, która kształtuje sumienie uczestnika pielgrzymki. Katecheza

²² Por. J. Czerkawski, *Liturgiczny wymiar katechezy...*, dz. cyt., s. 43-62.

²³ Por. DOK 31; P. Goliszek, *Wymiar moralny katechezy*, w: *Katecheza w swoich podstawowych wymiarach*, red. J. Czerkawski, Kielce 2013, s. 96-97.

²⁴ Zob. J. Nagórny, *Wymiar moralny*, w: *Podstawowe wymiary katechezy*, red. M. Majewski, Kraków 1991, s. 87-88.

²⁵ Por. tamże, s. 92.

²⁶ Sobór Watykański II, *Apostolicam actuositatem*, 5.

rozumiana jako specjalistyczny proces wychowawczy (DOK 147), musi stać się narzędziem osobistego rozwoju, poznania wartości i umiejętności właściwego wyboru. Katecheza w bogactwie swych wszystkich wymiarów staje się wtajemniczeniem i wychowaniem w wierze²⁷. *Dyrektorium ogólne o katechizacji* mówi o integralnej formacji chrześcijańskiej (por. DOK 84) ogarniającej całą osobę: „Ta formacja organiczna jest czymś więcej niż nauczanie; jest ona pogłębieniem całego życia chrześcijańskiego. (...) Chodzi więc o wychowanie do poznania i do życia wiary, w taki sposób, by cały człowiek, w swoich najgłębszych doświadczeniach, czuł się ożywiany przez słowo Boże” (DOK 67). Mówiąc o wychowaniu w wierze w kontekście pielgrzymki, należy powiedzieć, że jest to swojego rodzaju szkoła wychowania, w której pątnicy formują swoje sumienia przez słuchanie słowa Bożego, sprawowanie Eucharystii oraz pokuty i pojednania. Ten ostatni sakrament zawsze powinien być sprawowany po wcześniejszym przygotowaniu wiernych przez celebrację pokutną. Taka praktyka daje perspektywę dobrze przeżytej spowiedzi, co będzie owocować w postaci nawrócenia i pójścia nową drogą ku świętości²⁸. Podsumowując moralny wymiar pielgrzymki należy stwierdzić, że katecheza, która wychowuje moralnie, nie opiera się wyłącznie na legalizmie, czyli przekazywaniu norm moralnych i etycznych. Powinna zawsze doprowadzić katechizowanego do osobowego spotkania z Chrystusem, przylgnięcia do Niego, a w odpowiedzi katechizowany winien pełnić życie na miarę dziecka Bożego²⁹.

4. Wymiar eklezjalny

Jak wspomniałem we wstępie, katecheza jest obecna w Kościele już od jego początków i stanowi podstawowe zadanie Kościoła. Apostołowie otrzymali od Jezusa Chrystusa polecenie, aby głosić Ewangelię wszystkim narodom³⁰. To głoszenie Dobrej Nowiny ma miejsce w Kościele, który jest pełnym podmiotem i idealnym środowiskiem rozwoju wiary. Katecheza natomiast znajduje w Kościele dogodne środowisko oddziaływania³¹. Pomimo że proces katechizacji przeprowadza określona osoba przyporządkowana do Kościoła lokalnego, to podmiotem katechizującym jest zawsze Kościół powszechny. Wynika to z tego, że Kościół powszechny jest depozytariuszem wiary, Objawienia Bożego i tylko On ma mandat do wiernego przekazywania Objawienia. Celem katechezy w wymiarze eklezjologicznym jest powstanie żywej wspólnoty osób wierzących³². Pielgrzymki parafialne odnoszą się do głębszego znaczenia podróży grupy wiernych jako symbolicznego odzwierciedlenia drogi Kościoła, określonej jako wspólnota wędrująca ku zbawieniu. Pielgrzymki mogą symbolizować jedność wiernych w dążeniu do osiągnięcia zbawienia i wspierania się nawzajem na duchowej drodze. Ta praktyka podkreśla także rolę wspólnoty parafialnej w pielęgnowaniu wiary i wzmacnianiu więzi między jej członkami. Świadcstwo wspólnoty eklezjalnej jest warunkiem prawdziwej katechezy³³. *Dyrektorium ogólne o katechizacji* stwierdza: „Pedagogia katechetyczna jest skuteczna w takiej mierze, w jakiej wspólnota chrześcijańska staje się konkretnym i wzorczym punktem odniesienia dla drogi wiary pojedynczych osób. Ma to miejsce wtedy, gdy wspólnota staje się

²⁷ Por. E. Alberich, „Katecheza dzisiaj”..., dz. cyt., s. 147.

²⁸ Cz. Krakowiak, *Sanktuaria*..., dz. cyt., s. 62.

²⁹ P. Goliszek, *Wymiar moralny katechezy*..., dz. cyt., s. 113.

³⁰ Por. P. Borto, *Eklezjalny wymiar katechezy*, w: *Katecheza w swoich podstawowych wymiarach*, red. J. Czerkawski, Kielce 2013, s. 8.

³¹ Por. tamże, s. 11.

³² Por. tamże, s. 22.

³³ Por. E. Alberich, „Katecheza dzisiaj”..., dz. cyt., s. 235.

źródłem, miejscem i celem katechezy” (DOK 158). Idąc tym tokiem myślenia, można powiedzieć, że wspólnota chrześcijańska jest w samej sobie żyjącą katechezą (por. DOK 141). Grupa pielgrzymów stanowi wspólnotę konkretnego Kościoła partykularnego umiejscowioną w Kościele powszechnym³⁴. Katecheza jako działalność eklezjalna, prowadzi wspólnoty i poszczególnych wiernych do dojrzałej wiary oraz jawi się jako proces rozwoju wspólnoty przyjmującej słowo Boże³⁵. Pielgrzymka niewątpliwie stanowi doświadczenie wspólnoty, nie tylko z tymi, z którymi pielgrzymuje, ale również z samych Chrystusem, który podąża tak samo jak u boku uczniów do Emaus (por. Łk 24,13-35). Pośród wspólnot pielgrzymkowych możemy wyróżnić wspólnoty rodzinne, szkolne, klasowe oraz parafialne. Wspólne przemierzanie pątniczych szlaków pomaga umacniać wspólnotę eklezjalną, w której realizuje się katecheza. W tym wymiarze pielgrzymka spełnia kluczowe zadanie katechezy, jakim jest wychowanie do życia we wspólnocie, uczy odpowiedzialności oraz pomaga identyfikować się z Kościołem Chrystusowym³⁶. Ma więc charakter wspólnoto twórczy, zwłaszcza podczas sprawowanej Eucharystii, która jest źródłem jedności i braterstwa³⁷.

Zakończenie

Katecheza w swoich wymiarach ma głębokie odniesienie do pielgrzymki jako jednej z najstarszych praktyk religijnych człowieka. Wybrane wymiary ukazują jej ścisły związek z katechezą, rozumianą jako wychowanie do życia w wierze. Odbycie pielgrzymki wiąże się z jej duchowymi owocami, które wynikają z ukazanych katechetycznych wymiarów. Pielgrzymowanie do sanktuariów i innych miejsc kultu pobudza wiernych do przemiany życia i pogłębienia swojej wiary. We wszystkich swoich wymiarach pielgrzymka będzie się wyrażać w częstszym kontakcie ze słowem Bożym, gorliwym uczestnictwem w liturgii i nabożeństwach. Uczestnictwo w pielgrzymce ukaże także nowe formy pobożności i modlitwy, które mogą zostać przyswojone w środowisku parafialnym. Stają się również istotnym elementem doświadczenia powszechności Kościoła, tożsamości chrześcijańskiej i kulturowej. Pielgrzymi należący do konkretnych wspólnot parafialnych po powrocie do rodzinnych domów, dzięki zacieśnionym relacjom podczas wspólnego pielgrzymowania niejednokrotnie organizują się w grupy wspierające duszpasterzy w ich posłudze. Taka grupa pielgrzymkowa odgrywa we wspólnocie parafialnej ogromną rolę. Pielgrzymi powracający z sanktuariów dają świadectwo wiary pozostałym członkom wspólnoty, umacniając ich w wierze i zachęcając do pielgrzymowania. Dobrze przeżyta pielgrzymka będzie powodowała pragnienie dalszego pielgrzymowania, natomiast w życiu codziennym wiąże się to z codziennymi praktykami modlitewnymi, które zostały przeszczepione z pielgrzymki i są praktykowane w osobistej sferze religijności. Pielgrzymka jest formą pomocniczą dla katechezy. Można w niej zauważyć wszystkie wymiary katechetyczne, przez które pielgrzymowanie spełnia swoje podstawowe funkcje, odpowiadające trzem zasadniczym funkcjom katechezy, jakimi są: nauczanie, wychowanie i wtajemniczenie. Przedstawione cztery katechetyczne wymiary przeplatają się jak i wzajemnie uzupełniają, co świadczy o jednym wspólnym celu pielgrzymowania, jakim jest dążenie do głębszej relacji z Bogiem poprzez doświadczenie duchowej podróży. Pielgrzymowanie to czas oddzielenia od codziennych trosk

³⁴ Cz. Krakowiak, *Sanktuaria...*, dz. cyt., s. 28.

³⁵ Por. E. Alberich, „*Katecheza dzisiaj*”..., dz. cyt., s. 237.

³⁶ Por. K. Gałań *Znaczenie pielgrzymki...*, dz. cyt., s. 64.

³⁷ Cz. Krakowiak, *Sanktuaria...*, dz. cyt., s. 31.

i poświęcenia się modlitwie, medytacji słowa Bożego i refleksji nad własnym życiem duchowym. Jest to czas poszukiwania uświęcenia, zbliżenia się do Boga, nawrócenia oraz pokuty. W obliczu tak wielu aspektów pielgrzymki należy powiedzieć, że jest ona także formą katechezy Kościoła.

Bibliografia

- „Obrzędy pokuty”. *Dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, dodatek II: *Wzory nabożeństw pokutnych*, Katowice 1996.
- Alberich E., „Katecheza dzisiaj”. *Podręcznik katechetyki fundamentalnej*, Warszawa 2003.
- Benedykt XVI, *Verbum Domini*, Watykan, 30 września 2010 r.
- Borto P., *Eklezjalny wymiar katechezy*, w: *Katecheza w swoich podstawowych wymiarach*, red. J. Czerkawski, Kielce 2013.
- Czerkawski J., *Liturgiczny wymiar katechezy*, w: *Katecheza w swoich podstawowych wymiarach*, red. tenże, Kielce 2013.
- Galan K., *Znaczenie pielgrzymki w katechetycznej posłudze Kościoła*, w: „*Nawiedzić dom Matki*”. *25 lat pielgrzymowania maturzystów lubelskich na Jasną Górę*, red. R. Lis, P.T. Goliszek, K. Galan, Lublin 2009.
- Goliszek P., *Katechetyczne funkcje pielgrzymki maturzystów*, „*Roczniki Pastoralno-Katechetyczne*” 2012, t. 48, nr 4.
- Goliszek P., *Wymiar moralny katechezy*, w: *Katecheza w swoich podstawowych wymiarach*, red. J. Czerkawski, Kielce 2013.
- Jan Paweł II, *Catechesi tradendae*, Watykan, 16 października 1979 r.
- Kamiński R., „*Parafia*”. *Przemiany w strukturze i funkcjach parafii*, Siedlce 2023.
- Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 1994.
- Kiciński A., „*Związek małżeński*” katechezy z liturgią, w: „*Współczesna katecheza liturgiczna*”. *Liturgia w katechezie i szkolnym nauczaniu religii*, red. A. Offmański, Szczecin 2010.
- Kongregacja ds. Duchowieństwa, *Dyrektorium ogólne o katechizacji*, Watykan 1997.
- Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, „*Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii*”. *Zasady i wskazania*, Watykan 2001.
- Kowalczyk S., *Antropologiczno-aksjologiczny sens religijnych pielgrzymek*, w: *Aksjologia turystyki*, red. Z. Dziubiński, Warszawa 2006.
- Krakowiak Cz., *Sanktuaria i pielgrzymki*, Lublin 2016.
- Kudasiewicz J., *Wymiar biblijny*, w: *Podstawowe wymiary katechezy*, red. M. Majewski, Kraków 1991.
- Lech S., *Wymiar liturgiczny*, w: *Podstawowe wymiary katechezy*, red. M. Majewski, Kraków 1991.
- Nagórny J., *Wymiar moralny*, w: *Podstawowe wymiary katechezy*, red. M. Majewski, Kraków 1991.
- Papieska Rada ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, *Dyrektorium o katechizacji*, Rzym 2020.
- Siemieniec T., *Biblijny wymiar katechezy*, w: *Katecheza w swoich podstawowych wymiarach*, red. J. Czerkawski, Kielce 2013.
- Sobór Watykański II, *Apostolicam actuositatem*, Watykan, 18 listopada 1965 r.
- Sobór Watykański II, *Sacrosanctum concilium*, Watykan, 4 grudnia 1963 r.
- Wezmą ślub na pielgrzymce*, <https://lublin.gosc.pl/doc/6428050.Wezma-slub-na-pielgrzymce>, dostęp online: 15.03.2024.

Ks. mgr Dawid Lebowa – doktorant Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie, katecheta w Zespole Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Świdniku, ORCID <https://orcid.org/0009-0005-7112-4400>